

Een nieuw natuureservaat: de oude vestingen van Damme

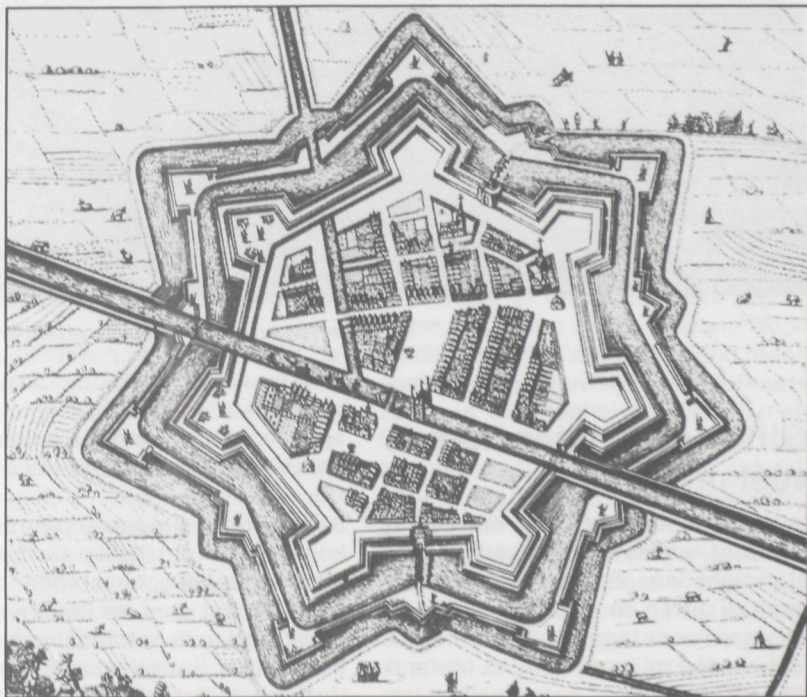
Weinig natuurterreinen laten tot vandaag zo' onmiskenbaar de sporen na van de mensenhand, die vaak aan de basis lag van hun vroeger ontstaan. De geometrische vorm van de Damse vestingen, de zeventiende-eeuwse zevenster, is nog duidelijk in het landschap herkenbaar. Bijna het gehele stadje rond, zijn de buitengracht en de hoofdgracht, met de tussenliggende 'zavellijnen' en bastions en de binnenste wallen, exact te situeren. De zachtglooiende hoogten zijn als weiland of akker in gebruik en overdekken plaatselijk nog restanten van 'kazematten' (deels als vleermuisreservaat ingericht).

In de brede grachten zelf konden natuurlijke processen hun gang gaan, vele decennia achtereen, door mensen onberoerd. Het open water groeide dicht met pioniersplanten zoals Lisdogde en Riet, die het milieu verder geschikt maakten voor allerlei mossen, varens, zeggen en kruiden van het zompige verlandingsmilieu. Dan volgde opslag van struiken, wilgen en elzen vooral, maar ook Berk en Sporkehout. Zo ontstond uiteindelijk een merkwaardig moerasbos, half drijvend op een meterdik, onbegaanbaar veenpakket. Een klein oerbos, waar geen mens aan te pas kwam. Vandaag vertoont het reservaat nog altijd die boeiende reeks van vegetatietypes in diverse successiestadia. Open water is er onder de vorm van kleine, ondiepe poelen, omboord met indrukwekkende pollen van de Pluimzegge. Plaatselijk worden deze massaal overgroeid door zeldzame Moerasvaren (en andere soorten) maar even mooi zijn deze zeggebulten wanneer ze door het blauw bloeiend Glikkruid zijn ingepalmd. Ook Pinksterbloem, Wederik en Kale jonker vinden hierop vaste grond. Andere oeverplanten zoals Cyperzegge, Kalmoes en Grote egelskop zijn evenzeer vermeldenswaard. Vooral op de modderige overgang naar het naastliggend weiland voelen deze soorten zich thuis, samen met Waterbies, Moerasvergeet-mij-nietje en Watermunt. Harig wilgeroosje en Lever-

kruid, Bitterzoet en Brandnetel kondigen verruiging aan op iets hogere delen, waar ook de kiemplanten van Berk, Els en Wilg standhouden. Wanneer die tot volwassen boom zijn opgegroeid gebeurt het dat ze half wegzakken of kantelen door hun gewicht en afsterven. Opvallend is dat een gaaf en goed ontwikkeld rietveld vrijwel gespaard bleef van zulke struikopslag. Wel vreten Muskusratten hier wat kale plekken, die prompt door Cyperzegge en Bitterzoet worden gekoloniseerd. In deze drijvende rietvegetatie op het veen bewijst de recente vonst van Blaasjeskruid hoe oecologisch waardevol dit gebied wel is.

Ook landschappelijk is het contrast tussen de begraasde hoogten, de kleurrijke akkers en het smalle, hoekige lint van het moeras zeer aantrekkelijk. Imposante knotwilgen en rijke braamstruwelen op de randen verfraaien het geheel. Niet verwonderlijk dat in dit gebied

zoveel uiteenlopende vogelsoorten worden aangetroffen. Vogels die hier broeden, slapen, overwinteren of toevallig langskomen. Waterral, Tortel, Cetti's zanger, Snor, Kleine karekiet en Spotvogel vinden of vonden hier nestgelegenheid. Houtduiven, Boerenzwaluwen en diverse lijsters komen er de nacht doorbrengen. Boomvalk en Torenvalk jagen hier op hun prooi. Ook een troepje Ransuilen blijven 's winters trouw aan hun klein gebiedje, even trouw als de duizende wilde ganzen in de aangrenzende poldervlakte. Echte zeldzaamheden als Baardmannetje, Porseleinhoen en Purperreiger werden er ooit waargenomen. Ook zoogdieren als Bunzing, Hermelijn en Wezel horen hier thuis, evenals talloze kleine knaagdieren. Een groot aantal waterslakjes, waterkevers en waterwantsen wijzen op de biologische kwaliteit van de geschetste levensgemeenschappen, hoewel ongetwijfeld nog maar een klein gedeelte van de totale rijkdom is gekend.

Kaart van Sanderus 17de eeuw
(Flandria Illustrata)

Afsterven en heropgroei van elzenberkenbos

De eerste taak van een verantwoord natuurbeheer zal er hier in bestaan de huidige structuur en de absolute rust van dit goed bewaarde terrein angstvallig te behouden.

Dankzij een aantrekkelijk aanbod van de vroegere eigenaar, notaris Edouard van Caillie, kon B.N.V.R. een belangrijk deel van deze vestingen aankopen (4,1 ha). In de acte werd bovendien als erfdiensbaarheid voor de aanpalende gronden het jachtrecht aan de vereniging toegevoegd, teneinde de smalle strook reservaat niet nodeloos te laten verstoren. Ook dit gebaar wordt ten zeerste gewaardeerd en kan als voorbeeld gesteld. Zeer recent werd met de eigenaar van de aansluitende moerasgedeelten, dhr. Jacques Verbeke (Luik) een principieel akkoord bereikt om ook deze terreinen (1,3 ha) mede in het globaal beheer als reservaat te betrekken.

De plaatselijke Uilenspiegelvereniging v.z.w. wil als actieve milieugroepering zowel de fondswerving steunen als meehelpen met praktisch beheer. Ook de Brugse afdelingen van De Wielewaal en B.J.N. zegden medewerking toe.

Als aanzet voor een gefundeerd beheersplan wordt momenteel vegetatiekundig en oecologisch-faunistisch onderzoek verricht door twee biologiestudenten van de R.U.G.-Gent. Pas daarna zal worden overwogen welke vormen van beheer eventueel wenselijk zouden zijn. Gezien de grote kwetsbaarheid kan het nieuwe reservaat alsnog niet toegankelijk gesteld worden